

KATARIINA TIMONEN

Harmoniaa käärmeen kidassa

Ernesto Neto Kiasmassa

Astuessani varta vasten Kiasmaan suunnitellun, suuren ja käsin virkatun boakäärmeenpään sisälle huomioni kiinnittyy taaperoikäiseen näyttelykävijään, joka hakkaa iloisesti rumpua, sekä teiniryhmään, joka näppäilee kitaralla Nirvanaa. Brasilialaisen nykyaiteilijan Ernesto Neton (s. 1964) ensimmäinen yksityisnäyttely Suomessa ihastuttaa silmännähdessä. Ihmiset loikoilevat pehmeällä matolla ja ottavat kännykkäkuvia itsestään, kellään ei näytä olevan kiire pois. Oikaisen itsekin pitkäksi ja yritän päästä tunnelmaan. Kenties taiteilijan suosima, kasviuutteista valmistettu hallusinatorinen *ayahuasca*-rituaalijuoma auttaisi asiaa.

Kookkaita tekstiiliveistoksia, riippuvia muotoja ja osallistavia tilainstallaatioita aiemminkin luonut Neto saapui Suomeen muuttuneena miehenä. Amazonin alueen alkuperäiskansoihin kuu-

lunan huni kuin -kansan luona viime vuosina vietetty aika on vaikuttanut voimakkaasti taiteilijan työskentelyyn ja elämänasenteeseen, mikä näkyy teoksissa monella tavalla. Ihmisen ja luonnon ykseys sekä harmonian kokemus ovat toki olleet tärkeitä teemoja Neton taiteessa

jo pitkään, mutta nyt rituaalinomainen lähestymistapa ja huni kuin -kulttuuriin liittyvä symboliikka ovat läpitunkevia. Voimaeläin boa kiemurtelee vastaan toistuvasti.

Virkistävän poikkeavaa näyttelyssä on sen helposti lähestyttävä tunnelma sekä ennakkoluuloton suhtautuminen tekstiiliin teosten materiaalina, niin mittasuhteiden kuin muotojenkin puolesta. Kengät heitetään jalasta ja ajantaju katoaa pesämaisissä puuvillarakenteissa köllötellessä. Kenties oikeassa mielentilassa teokset tarjoaisivatkin mahdollisuuden hellittää arjen velvollisuuksista ja antautua yhteisölliselle läsnäololle ja kiireettömille kohtaamisille. Toisaalta tuntuu hiukan siltä kuin viettäisi aikaansa Faces-etnofestivaalin vapaaehtoistalkoolaisten yhteistuumin virkkaamassa iloisenvärisessä oluteltassa.

Päällimmäisin tunne on yllättäen häpeä siitä, etten osaa heittäytyä hippitunnelmaan rennolla otteella ja jättää kriittistä asennetta sivuun edes hetkeksi. Biomorfisilla, luonnossa esiintyviä eläviä organismeja muistuttavilla muodoilla pelaava näyttely pyrkii vaikuttamaan etenkin tuntoaistin välityksellä eikä houkuta järin analyttiseen erittelyyn. Kovat elementit kuten viidennen kerroksen betonilattia on peitetty pehmein tekstiilein. Symboliset lankakuviointit levittäytyvät pitkin seinä ja boanpään takana kiemurtelee pannulappupolku. Kaikella on kytkös huni kuin -kansan shamanistisiin rituaaleihin ja maailmanjärjestykseen. Neton sinänsä kunnioitettava pyrkimys on tehdä huni kuin -kulttuuria tunnetuksi ja tuoda sorrettujen alkuperäiskansojen ääntä kuuluviin taiteensa avulla – vaikkakin sitten vaivuttamalla kävijä tyytyväisenraukeaan horrokseen neuleverkkojensa vankina.

”Todellisuudessaahan pyrin luomaan tiloja, joissa ihminen voi lakata ajattelemasta. Me ajattelemme aivan

liikaa. Aivoissamme pyörii koko ajan niin paljon ajatuksia, että on kuin olisimme vankilassa tässä levottomassa, tietoa tulvivassa yhteiskunnassa. Tarvitsemme aikaa hengittää, jotta voimme tyhjentää mielemme”, kertoo Neto näyttelymateriaaleissa ja jatkaa: ”Kun teen töitä, olen zen-tilassa, jossa mieli ei ole mukana. Huni kuin -kansalla on samantapainen asenne. Länsimainen kulttuuri erottaa ajattelijan ja ajattelun kohteen toisistaan. Luonnonkansan näkökulmasta moinen jako on mahdoton: ihminen ja luonto, subjekti ja objekti ovat yhtä.”

Neljättä kerrosta hallitsevien teosten kiinnostavuus piilee vastakohtissa: keveys ja paino sekä luonnolliset ja teolliset materiaalit muodostavat toisistaan riippuvaisia ja jännitteisiä kokonaisuuksia. Saksalaistaiteilija Hans Arpin (1886–1966) veistokselle parantavan shamaanilaulun muodossa osoitettu kunnianosoitus jopa viehättää hetken. Vuosina 2009–2016 syntyneiden teosten muodostama yleisvaikutelma on kuitenkin hajanainen ja kokemus katkeaa saliin, jossa ihmiset odottavat, että pääsisivät tyhjentämään mielensä teoksen *Välillämme purjehtien* (2013) katosta riippuvilla ja muovipalloilla täytetyillä neulevuoteilla makoillen.

Näyttely ei tarjoa kirkkaita oivalluksia tai jää vaivaamaan mieltä, kuten hyvät taidekokemukset usein tapaavat tehdä. Neton pyrkimys kokonaisvaltaiseen ja osallistavaan, kulttuurista erilaisuutta arvostavaan elämykseen ei aktivoi vaan pikemminkin passivoi katsojaa. Vaikka taiteilijan ajattelun taustalla piilee eittämättä voimakastakin kritiikkiä globaalia kapitalismia ja ihmisen harjoittamaa luonnon tuhoamista kohtaan, rituaalikäärmeen pään sisällä nautittujen näyttelynostosten jälkeen en usko kovinkaan monen jaksavan lähteä kampanjoimaan alkuperäiskansojen oikeuksien puolesta.